

Hřebčín Netolice

Historie chovu koní v objektech, které jsou nyní součástí koncertovaného plemenářského podniku Netolice, je velmi dávná, neboť již v roce 1614 jsou záznamy o zřízení hřebčína na Kratochvíli a v témže století je zmínka o chovu koní v Petrově Dvoře. Knížecí hřebčiny, které chovaly teplokrevné koně a produkovaly jezdecké a kočárové koně, se během vývoje několikrát stěhovaly; v 19. století jsou na schwarzenberském panství uváděny ve Staré Oboře u Hluboké a v Koloredově. V Novém Dvoře, což je rovněž jeden ze současných hřebčínských objektů, byl chov koní provozován až do roku 1924.

Samostatný selský chov v netolickém okolí byl zřejmě původně také teplokrevný, první zmínka o pincgavských hřebcích je z roku 1869 a asi o 30 let později pak o hřebcích vallonských a ardenských.

Bývalé scharzenberské dvory byly po převzetí státními statky opět využity k chovu koní, který se začal budovat v roce 1948, nejdříve v Petrově Dvoře a o 4 roky později byl přemístěn do Nového Dvora. Pro chov koní byly postupně využity i další dvory – Scharzenberk, Žitná a Kratochvíle.

Součástí Státního plemenářského podniku se netolický hřebčín stal v roce 1960.

V prvních letech chovu plemenitba směřovala k produkci výkonného vojenského jezdeckého koně a tomu byl podřízen i výběr plemenného materiálu. Základní stádo bylo budováno z kořistních a vojenských klisen získaných od armády, část byla nakoupena v hřebčíněch a v moravském zemském chovu. Z těchto původních klisen se do současné doby udržely rodiny vynikající kořistní hannoverské klisny **Agrafy** a vojenské klisny **Gízy** po Star of Hanover.

V prvním desetiletí zde působil anglický polokrevník kladrubského chovu **1119 Furioso XI** (v letech 1953 – 1958) a kořistní rakouský hřebec z linie Furiosa XIII, **1645 Furioso- 2** (v letech 1956 – 1961), jehož potomstvo vynikalo předpoklady ke sportovní výkonnosti.

Ke konci 50. let se stav základního stáda pohyboval již kolem 30 klisen. Zrušením jezdeckých složek v armádě byl hřebčín postaven před změnou chovného cíle, a to k produkci těžkého teplokrevného koně; stádo začalo být zmohutňováno. Několik původních vynikajících klisen bylo vyčleněno do malého stáda pro produkci sportovních koní. Ke stádu bylo také přiřazeno 5 klisen zakoupených při likvidaci xaverovského polokrevného stáda. Toto tzv. speciální stádo bylo zapouštěno většinou plnokrevnými hřebci. Po **Havlovi**, který zanechal řadu velmi dobrých potomků (Nebraska, Havel I, Nořík, Omega), byl v roce 1962 zařazen hřebec **Div**, který zde působil až do roku 1971. Jeho potomstvo vynikalo výbornými užitkovými vlastnostmi a dobrým charakterem; poněvadž ale na domácím trhu nebyl o něj patřičný zájem, většina potomstva byla prodána do Rakouska, kde např. kůň Region z matky Dony se výjimečným způsobem uplatnil ve skokových soutěžích nejvyšší obtížnosti. V současné době působí jeden ze synů Diva v zemském chovu. Dalším plnokrevným plemeníkem, který se v tomto vyčleněném stádě výrazně uplatnil, byl vynikající hřebec **Lisabon**, který sám dosahoval kvalitních výkonů jako parkurový skokan. Dále byli využiti hřebci **Val II**, **Remus**, **Myjavan**, **Crapom**. Speciální stádo bylo v souladu se zpracovanými šlechtitelskými programy začleněno v roce 1982 do základního stáda klisen, v jehož rámci působí v posledním období též plnokrevníci **Hugben** a nejnověji **Hviezdar**.

V roce 1961, po zrušení chovu Státního statku Hostouň, bylo do Netolic předáno stádo 40 klisen českého teplokrevníka a 27 klisen chladnokrevníka a ústav měl obdobně jako ostatní zabezpečovat především produkci plemenných hřebců pro zemský chov. K přestavbě polokrevného chovu na požadovaný typ těžkého teplokrevníka bylo použito několik hřebců. Po působení plemeníka **493 Gena** (1954 – 1957) to byli především příslušníci linie založené oldenburským hřebcem Essexem – **1019 Esál** (1957 – 1961), **1670 Esakt** (1959 – 1961) a **1117 Eskamot** (1959 – 1964), z nichž zvláště poslední hřebec výrazně ovlivnil stádo a bylo po něm zařazeno 14 klisen; sedm jeho netolických synů bylo zařazeno do zemského chovu (z celkového počtu 25 zařazených synů).

Dále byl využit na Slovensku získaný **Pentilion Nonius**, který zde však příliš nenavázal; přesto však zplodil ve své době známou vynikající skokanku **Lužu** (z Agrafy). Do roku 1962 působil také **1662 Algid**, který byl převzat s hostouňským stádem.

V roce 1965 byl do chovu zařazen **Furioso XXXIX** (1688 F XXII-8), nar. 1959, který působil též v Hostouni. Současně byl do chovu přidělen **Furioso XXXVII** (799 Furioso Vlk) z linie F XI, který byl sám mohutným hřebcem a tento znak přenášel na své potomky, kteří se však při své hmotě vyznačovali též velmi dobrými pohybovými schopnostmi. Pět dcer F XXXVII bylo zařazeno do základního stáda, osm synů do zemského chovu.

Další vývoj přinesl vyjasnění užitkového směru našeho teplokrevného chovu a s ním i požadavek na produkci mnohostranně užitkových koní s nastupující převahou jezdeckého typu. Tomuto cíli byla podřízena etapa další přestavby stáda, na níž se podíleli především plemeníci německých teplokrevných plemen – Doremit, Alarm III, Servátor, Diktant, Quoniam a Lumen.

Velkým přínosem pro chov bylo využití trakénského plemeníka **Quoniama**, působícího zde v letech 1972 – 1979, který se projevil jako výjimečný korektor exteriéru. Do základního mateřského stáda bylo po něm zařazeno 32 klisen.

Další jmenovaní hřebci, působící v této fázi zušlechťovacího procesu, byli příslušníky hannoverských linií.

Doremit působil v letech 1966 – 1970. Jeho potomstvo se vyznačovalo výborným charakterem a výraznou mechanikou pohybu.

Alarm II byl v netolickém chovu zařazen již v roce 1968 a působil prakticky do současnosti. V počáteční fázi byl využit poměrně málo a uplatnil se především v posledních letech. Jeho potomstvo je velmi vyrovnané, uniformní, s velmi dobrým charakterem, korektním fundamentem a dobrou mechanikou pohybu. Do základního stáda bylo zařazeno 19 jeho dcer.

Importovaný německý hřebec **Servátor**, z linie Semper Idem, působil v hřebčině v letech 1969 až 1981. Jeho potomstvo bylo poměrně vyrovnané, s dobrými užitkovými vlastnostmi a přirozenými skokovými schopnostmi, představovanými především mohutnou odrazovou silou a velmi dobrou technikou práce pánevních končetin. Osvědčil se především jako otec výborných matek, jichž bylo do základního stáda zařazeno 35.

Kromě těchto pepiniérů připouštěli v hřebčině ještě hannoverští hřebci **Diktant** a **Lumen**. Hřebec Diktant náležel k linii Detektiv-Dwinger, Lumen k linii Der Löwe, které jsou v zemi jejich původu vysoce ceněny. V současné době působí v hřebčině jejich synové, **Diktant III** kladrubského chovu a **Lumen I** netolického chovu.

V letech 1981 až 1983 byl využit také z Německa importovaný plemeník **Kornett** z linie Körling. V roce 1984 byl do chovu přidělen také importovaný hannoverský hřebec **Libero**.

V průběhu masivního používání plemeníků německých teplokrevných plemen byl využit jako zušlechťující prvek také hřebec **Havel I** a příslušníci domácích polokrevných kmenů, **Furioso VI** a **Przedswit XII**.

Výstavba současného základního stáda byla v období přestavby ovlivněna především hřebci Servátorem (31% matek), Quoniamem (21%) a Alarmem III (17%). Základní stádo se vyznačuje příznivými rozměrovými hodnotami a kvalitativními ukazateli mechaniky pohybu. Úkolem dalších fází šlechtitelské práce bude posílení konstituce a zvyšování úrovně výkonnostních vlastností.

Souběžně s teplokrevným chovem bylo od samého počátku budováno v Netolicích stádo norika, které navázalo na chovatelské tradice oblasti. Po převzetí hostouňských chladnokrevných klisen bylo stádo rozděleno na hnědé norické a ryzé belgické, ve kterých byla oddělena plemenitba.

Z norických hřebců působili v hřebčině v 50. letech **1350 Streiter Vulkan** a **1561 Diamant Vulkan IX**, z nichž první byl zařazen v letech 1952 a 1959 a druhý 1956 a 1960. Velmi dobře se osvědčil rovněž importovaný norik **1542 Nero Diamant**, který v chovu připouštěl v letech 1959 a 1960 a potom ho nahradil jeho syn **Nero Diamant I**. V současné době dobře působí v netolickém hřebčině jeho vnuk **Nero Diamant II**. Z význačnějších norických plemeníků byli do chovu dále zařazeni **Michl Vulkan VII**, **Vogelstädt Vulkan**, **Šremf** a jeho syn **Šremf I**, **Rytíř** a **Hubír**, z nichž poslední je v současné době nejvíce zastoupen v základním stádě klisen (59%).

K zapouštění klisen belgického stáda byli přiděleni především hřebci **Agriin**, **Agronom**, **Agent** a **Agent I** z linie Aglaé, **Bobr** (linie Bourgogne de Monti), **Brankovič** (linie Branibor) a importovaný ardén **Pildor**.

Obě stáda chladnokrevníka byla velmi kvalitní a významnou měrou ovlivnila zemský chov, neboť plemenní hřebci odchovaní v hřebčině byli vždy pro něj přínosem. V sedmdesátých letech bylo stádo pro nezáměr jak o plemenné, tak i užitkové koně zrušeno a bylo ponecháno pouze 12 nejlepších klisen pro vlastní potřebu, které se později staly základem pro nové budování chovu.

V současné době je v základním stádě chladnokrevníka 27 klisen s převahou norické krve a dalším úkolem je zvýšení početního stavu klisen při udržení vysoké kvality, která byla pro tento chov vždy typická.

V posledním období působí v chovu kromě již jmenovaného Nero Diamanta II také z Bavorska importovaný norik ryzák Direktor.

Chov v Netolicích je jediný šlechtitelský chov chladnokrevníka v ČR.